

MAREK POLEWSKI
MECHANIKA LOTU 2
CESSNA 150M
PROWADZĄCY: DR INŻ. MACIEJ ŁASEK
WTOREK 14:15-16:00

Projekt 10
**„Podłużna statyczna stateczność i sterowność
samolotu”**

DATA ODDANIA PROJEKTU:

OCENA: .....

Spis treści

1 Wstęp	1
2 Środki statecznej stateczności i sterowności podłużnej	1
3 Zapasy podłużnej stateczności i sterowności samolotu	3
4 Kryterium sterowności podłużnej samolotu	4
4.1 Względem prędkości lotu	4
4.2 Względem przeciążenia	5
4.3 Podsumowanie	6

1 Wstęp

Celem projektu jest sprawdzenie statycznej stateczności i sterowności podłużnej. Obliczenia zostały wykonane w język Python.

Podsatawowe zmienne wykorzystane do obliczeń:

- powierzchnia nośna $S = 15.0m^2$,
- powierzchnia steru wysokości $S_H = 2.2m^2$,
- Średnia cięciwa aerodynamiczna $C_a = 1.5m$,
- wydłużenie płata $\Lambda = 6.59$,
- średnia cięciwa steru wysokości $C_{sH} = 0.803m$,

Ponadto zostało założone przełożenie kątowe drążka $K_{dh} = 1.0$

	$\bar{x}_c [-]$
$\bar{x}_{c1}$	0.12
$\bar{x}_{c2}$	0.25
$\bar{x}_{c3}$	0.38

Tab. 1: Położenia środka ciężkości samolotu

2 Środki statecznej stateczności i sterowności podłużnej

$$\bar{x}_N = \left(\bar{x}_{SA} + \sum_j \Delta \bar{x}_{SA_j} + \bar{z}_s \left(2 \cdot C_z \left(\frac{1}{\pi \Lambda} - \frac{1}{a} \right) - \alpha_0 \right) + \kappa_H^0 \cdot \frac{a_1}{a} \cdot \left(1 - \frac{\partial \varepsilon}{\partial \alpha} \right) \right) \cdot K_{gHN} \quad (1)$$

$$\bar{x}_{N'} = \left(\bar{x}_{SA} + \sum_j \Delta \bar{x}_{SA_j} + \bar{z}_s \left(2 \cdot C_z \left(\frac{1}{\pi \Lambda} - \frac{1}{a} \right) - \alpha_0 \right) + \kappa_H^0 \cdot \frac{a_1}{a} \cdot \left(1 - \frac{\partial \varepsilon}{\partial \alpha} \right) \cdot \left(1 - \frac{a_2}{a_1} \cdot \frac{b_1}{b_2} \right) \right) \cdot K_{gHN'} \quad (2)$$

$$\bar{x}_M = \left(\bar{x}_{SA} + \sum_j \Delta \bar{x}_{SA_j} + \bar{z}_s \left(2 \cdot C_z \left(\frac{1}{\pi \Lambda} - \frac{1}{a} \right) - \alpha_0 \right) + \kappa_H^0 \cdot \frac{a_1}{a} \cdot \left(\left(1 - \frac{\partial \varepsilon}{\partial \alpha} \right) + \frac{a}{\mu_1^0} \right) \right) \cdot K_{gHM} \quad (3)$$

$$\bar{x}_{M'} = \left(\bar{x}_{SA} + \sum_j \Delta \bar{x}_{SA_j} + \bar{z}_s \left(2 \cdot C_z \left(\frac{1}{\pi \Lambda} - \frac{1}{a} \right) - \alpha_0 \right) + \kappa_H^0 \cdot \frac{a_1}{a} \cdot \left(1 - \frac{a_2}{a_1} \cdot \frac{b_1}{b_2} \right) \cdot \left(\left(1 - \frac{\partial \varepsilon}{\partial \alpha} \right) + \frac{a}{\mu_1^0} \right) \right) \cdot K_{gHM'} \quad (4)$$

$$K_{gHN} = \frac{1}{1 + \frac{S_H}{S} \cdot \frac{a_1}{a} \cdot \left(\frac{V_{H\infty}}{V_\infty}\right)^2 \cdot \left(1 - \frac{\partial \varepsilon}{\partial \alpha}\right)} = 0.9528 \quad (5)$$

$$K_{gHN'} = \frac{1}{1 + \frac{S_H}{S} \cdot \frac{a_1}{a} \cdot \left(\frac{V_{H\infty}}{V_\infty}\right)^2 \cdot \left(1 - \frac{\partial \varepsilon}{\partial \alpha}\right) \cdot \left(1 - \frac{a_2}{a_1} \cdot \frac{b_1}{b_2}\right)} = 0.9761 \quad (6)$$

$$K_{gHN} = \frac{1}{1 + \frac{S_H}{S} \cdot \frac{a_1}{a} \cdot \left(\frac{V_{H\infty}}{V_\infty}\right)^2 \cdot \left(\left(1 - \frac{\partial \varepsilon}{\partial \alpha}\right) + \frac{2a}{\mu_1^0}\right)} = 0.9478 \quad (7)$$

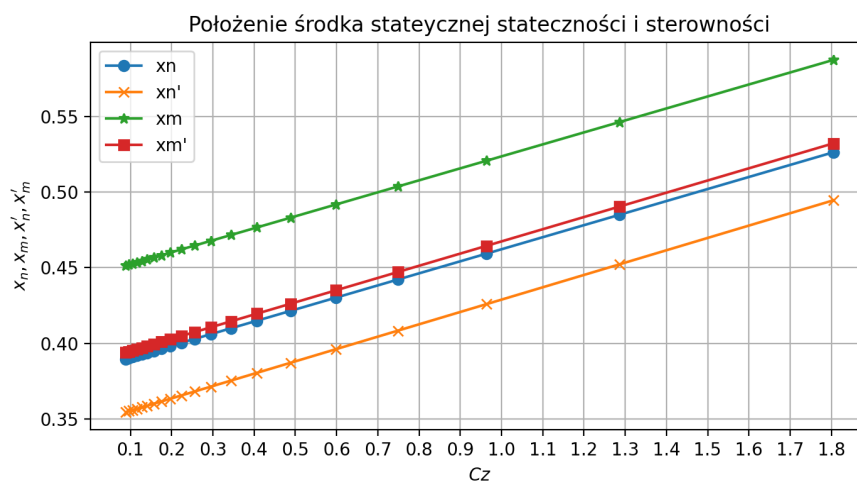
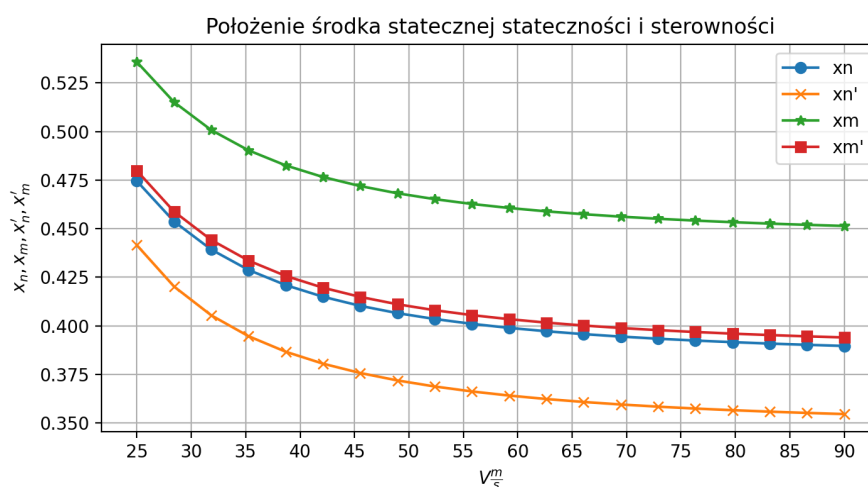
$$K_{gHM'} = \frac{1}{1 + \frac{S_H}{S} \cdot \frac{a_1}{a} \cdot \left(\frac{V_{H\infty}}{V_\infty}\right)^2 \cdot \left(\left(1 - \frac{\partial \varepsilon}{\partial \alpha}\right) + \frac{2a}{\mu_1^0}\right) \cdot \left(1 - \frac{a_2}{a_1} \cdot \frac{b_1}{b_2}\right)} = 0.9636 \quad (8)$$

$$\mu_1^0 = \frac{m}{\frac{1}{2} \cdot \rho S x_{SAH}} = 16.45 \quad (9)$$

$$\kappa_H^0 = \frac{S_H x_{SAH}}{S \cdot c_a} \cdot \left(\frac{V_{H\infty}}{V_\infty}\right) = 0.3573 \quad (10)$$

V [m/s]	C_z	x_n	x'_n	x_m	x'_m
20.000	1.805	0.526	0.494	0.587	0.532
23.684	1.287	0.485	0.452	0.546	0.490
27.368	0.964	0.459	0.426	0.521	0.464
31.053	0.749	0.442	0.408	0.504	0.447
34.737	0.598	0.430	0.396	0.492	0.435
38.421	0.489	0.421	0.387	0.483	0.426
42.105	0.407	0.415	0.380	0.477	0.420
45.789	0.344	0.410	0.375	0.472	0.415
49.474	0.295	0.406	0.371	0.468	0.411
53.158	0.255	0.403	0.368	0.465	0.407
56.842	0.223	0.400	0.366	0.462	0.405
60.526	0.197	0.398	0.363	0.460	0.403
64.211	0.175	0.396	0.362	0.458	0.401
67.895	0.157	0.395	0.360	0.457	0.399
71.579	0.141	0.394	0.359	0.455	0.398
75.263	0.127	0.393	0.358	0.454	0.397
78.947	0.116	0.392	0.357	0.454	0.396
82.632	0.106	0.391	0.356	0.453	0.395
86.316	0.097	0.390	0.355	0.452	0.395
90.000	0.089	0.390	0.355	0.451	0.394

Tab. 2: Tablica z danymi do obliczeń.

Rys. 1: Wykresy w funkcji C_z

Rys. 2: Wykresy w funkcji V

3 Zapasy podłużnej stateczności i sterowności samolotu

Kryteria sterowności podłużnej względem prędkości definiowane jako pochodne kąta wychylenia steru wysokości oraz siły na drążku (wolancie) względem prędkości lotu dane są następującymi zależnościami:

- Zapas stateczności ze sterem trzymanym:

$$h_N^- = \bar{x}_N - \bar{x}_c$$

- Zapas stateczności ze sterem puszczoneym:

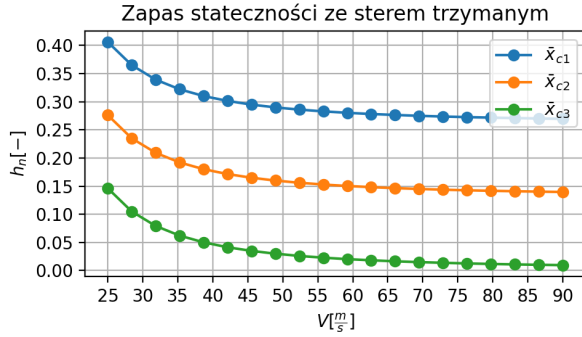
$$h_N^- = \bar{x}_N - \bar{x}_c$$

- Zapas sterowności ze sterem trzymanym:

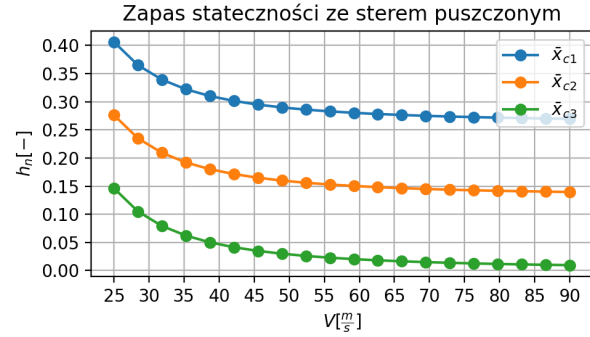
$$h_N^- = \bar{x}_N - \bar{x}_c$$

- Zapas sterowności ze sterem puszczoneym:

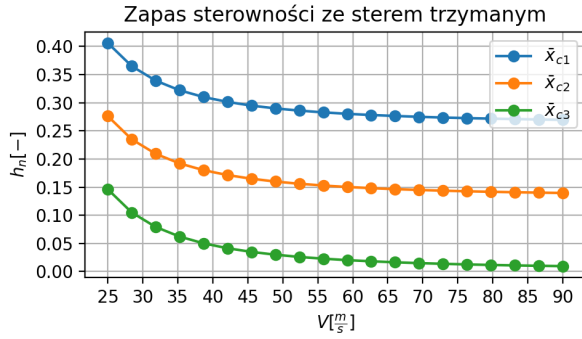
$$\bar{h}_N = \bar{x}_N - \bar{x}_c$$

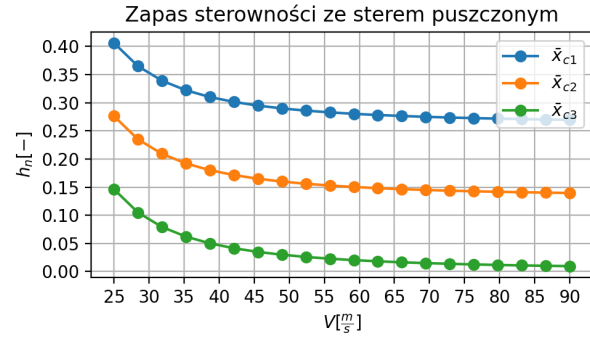
(a) Zapas stateczności ze sterem trzymanym

(b) Zapas stateczności ze sterem puszczoneym

(c) Zapas sterowności ze sterem trzymanym

(d) Zapas sterowności ze sterem puszczoneym

Rys. 3: Zapas stateczności i sterowności w funkcji prędkości

4 Kryterium sterowności podłużnej samolotu

4.1 Względem prędkości lotu

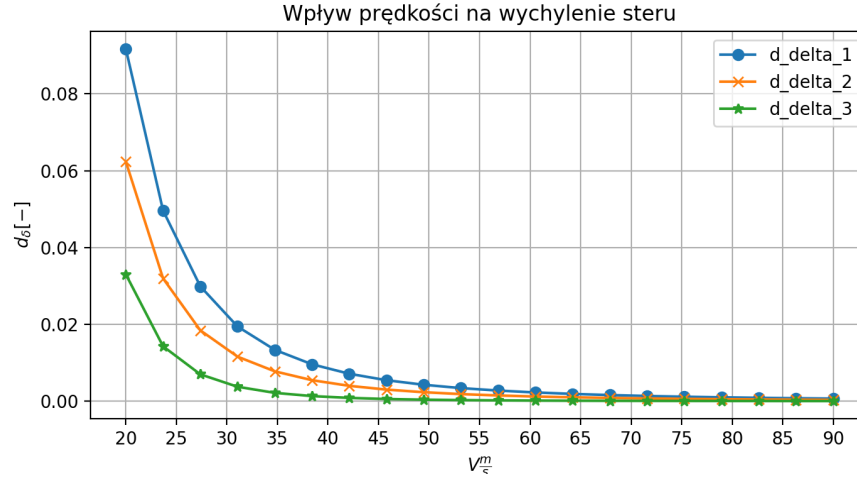
Kryteria sterowności podłużnej względem prędkości definiowane jako pochodne kąta wychylenia steru wysokości oraz siły na drążku (wołanie) względem prędkości. Wyniki zostały przedstawione w

$$\frac{\delta_H}{dV} = \frac{4mg}{\rho S \kappa_H^0 \cdot a_2} \cdot \frac{1}{V^3} \cdot \bar{h}_N \quad (11)$$

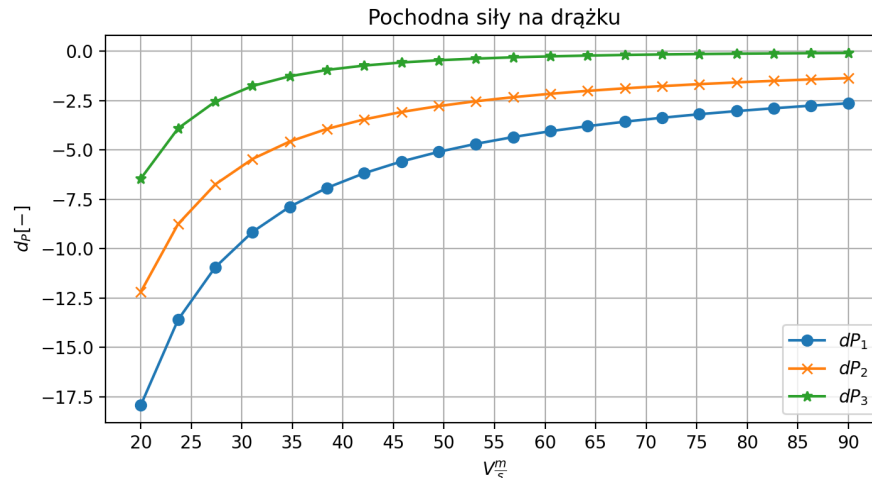
$$\frac{\delta_H}{dV} = \frac{4 \cdot 670.0 \cdot 9.81}{1.225 \cdot 15.0 \cdot 0.3573 \cdot 2.218} \cdot \frac{1}{V^3} \cdot \bar{h}_N$$

$$\frac{dP_{dH}}{dV} = -2mgK_{dH} \cdot \frac{S_{Sh} \cdot c_{sH}}{S_H \cdot x_{SAH}} \cdot \frac{c_a}{l_{dH}} \cdot \frac{1}{V} \cdot \bar{h}_N \quad (12)$$

$$\frac{dP_{dH}}{dV} = -2 \cdot 670.0 \cdot 9.81 \cdot 1.0 \cdot \frac{2.2 \cdot 0.803}{15.0 \cdot 4.29} \cdot \frac{1.5}{1.0} \cdot \frac{1}{V} \cdot \bar{h}_{N'}$$

(a) Pochodna wychylenia stery wysokości

(b) Przyrost siły na drążku

Rys. 4: Kryteria sterowności podłużnej w funkcji prędkości

4.2 Względem przeciążenia

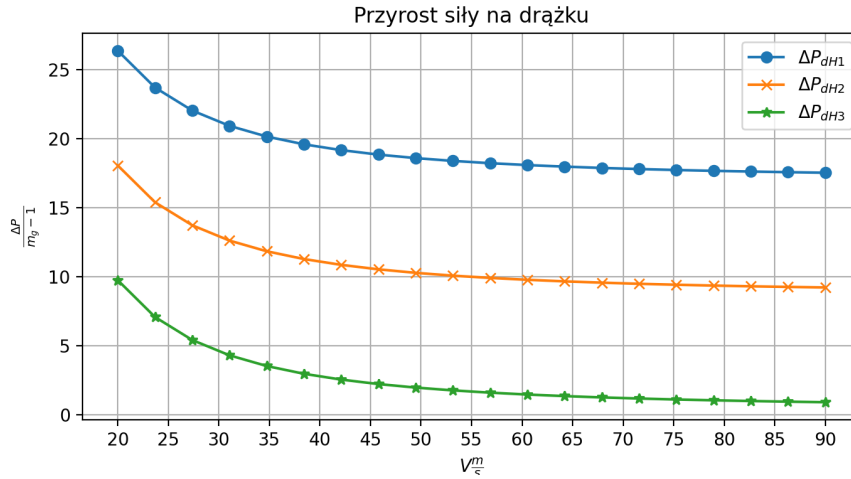
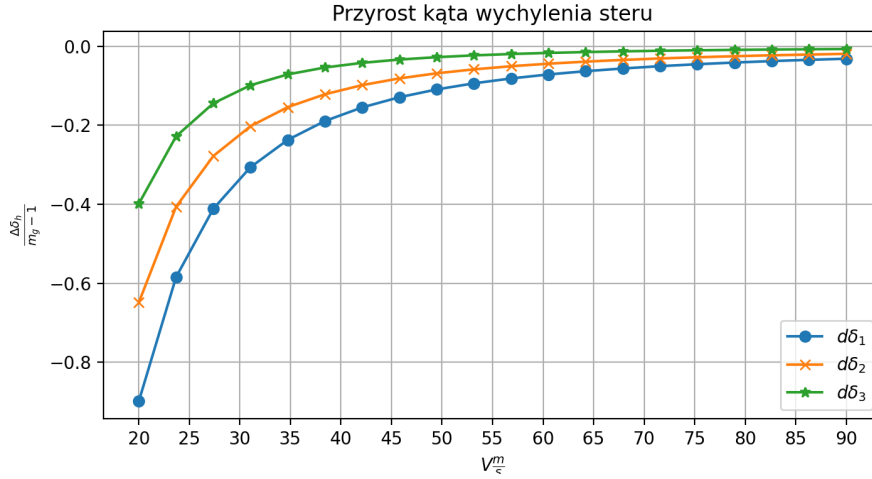
Kryteria sterowności podłużnej względem przeciążenia: przyrost kąta wychylenia względem współczynnika przeciążeń i przyrost siły na drążku odniesiony do współczynnika przeciążeń

$$\frac{\Delta \delta_H}{m_g - 1} = -2 \cdot m \cdot g \cdot \frac{c_a}{\rho \cdot S_H \cdot x_{SAH} \cdot a_2} \cdot \frac{1}{V^2} \cdot \bar{h}_M \quad (13)$$

$$\frac{\Delta \delta_H}{m_g - 1} = -2 \cdot 670.0 \cdot 9.81 \cdot \frac{1.5}{1.225 \cdot 2.2 \cdot 4.29 \cdot 2.218} \cdot \frac{1}{V^2} \cdot \bar{h}_M$$

$$\frac{\Delta P_{dH}}{m_g - 1} = m \cdot g \cdot K_{dH} \cdot \frac{c_a}{l_{dH}} \cdot \frac{S_{SH} \cdot c_{SH}}{S_H \cdot x_{SAH} \cdot \frac{b_2}{a_2}} \cdot \bar{h}_{M'} \quad (14)$$

$$\frac{\Delta P_{dH}}{m_g - 1} = 670.0 \cdot 9.81 \cdot 1.0 \cdot \frac{1.5}{1.0} \cdot \frac{2.2 \cdot 0.803}{15.0 \cdot 4.29 \cdot \frac{-0.322}{2.218}} \cdot \bar{h}_{M'}$$

Rys. 5: Kryteria sterowności podłużnej w funkcji przeciążenia

4.3 Podsumowanie

Na podstawie warunków zawartych w poniżej można stwierdzić, że samolot jest sterowny podłużnie.

$$\frac{d\delta_H}{dV} > 0 \quad \frac{dP_{dH}}{dV} < 0 \quad \frac{\Delta\delta_H}{m_g - 1} < 0 \quad \frac{\Delta P_{dH}}{m_g - 1} > 0$$